

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 37

Заснований в 1996 році

Рівне – 2007

ББК 74.20

О - 59

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 37. — Рівне: РДГУ, 2007. — 274 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психосоціального розвитку особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мігюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 29. 03. 2007 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2007

класицизмі, рококо і романтизмі. Слова Бердяєва про те, що «все суто геніальне еротично», має вагоме підтвердження. Правда, сучасність в цьому відношенні дуже часто далека від художніх висот попередніх часів.

Висновки. Початковою мірою антропологічного вимірювання суспільства є не тільки матеріальний достаток, але і духовна розвиненість, яка формується і виховується. Знамениті «Краса врятує світ», «В людині все повинно бути прекрасно...» залишаються красивими деклараціями, поки на рівні загальнонаціональних і державних програм і механізмів їх практичних реалізацій не буде ясно усвідомлено, що людина і суспільство – це системи, в яких взаємозв'язані і взаємозалежні всі складові. Суспільство зможе досягти нової цивілізаційної якості за рахунок нової матеріальної і духовної якості людей. Організоване суспільство здатна творити більшість вільних, висококультурних, яскравих осіб і індивідуальностей.

Щоб сформувати і виховати таку більшість необхідно: 1) визнати духовну культуру пріоритетною у розвитку суспільства і, відповідно до такого визнання, істотно скоректувати комплексні зусилля системи освіти, виховання, індустрії дозвілля, зокрема, естетичні освітньо-виховні спецкурси і семінари зробити перманентними (на обов'язкових і варіативних умовах) протягом всього періоду навчання у школах і ВНЗ всіх рівнів акредитації; 2) всемірно культивувати: а) духовне, насичене значенням, піднесене, класичне, елітарне мистецтво, яке максимально сприяє індивідуалізації; б) національні, вітчизняні, слов'янські, православні, християнські художньо-естетичні традиції; в) вільний естетичний вибір і індивідуальну свободу; 3) перестати в мистецтві декларувати ідеї первинності суспільства і вторинності людини; 4) в першу чергу максимально повноцінно задовольняти різноманітні естетичні потреби, інтереси і смаки, і лише в другу чергу розважати.

Є два роди цінностей, духовно освітлюючих людське життя — релігійні і естетичні. Одні даровані сповідуючим Віру, інші — всьому людству. Їх консолідує потенціал не вичерпаний, за двох умов: цим потенціалом потрібно грамотно і професійно володіти і управляти; не можна забувати, що «Без Бога неможливо створити нічого красивого. Без Бога можна створити тільки неподобство» [9].

ЛІТЕРАТУРА

1. Это человек: Антология / Сост., вступ. ст. П.С. Гуревича. – М.: Высш. шк., 1995. – 320с.
2. Хрестоматия по истории философии (западная философия): Учеб. пособие для вузов. В 3 ч. Ч.2 – М.: Гуманитарный изд. центр Владос. – 1997. – С.123-142, 228-243.
3. Хрестоматия по истории философии (западная философия): Учеб. пособие для вузов. В 3 ч. Ч.1 – М.: Гуманитарный изд. центр Владос. – 1997. – С.353-372.
4. Лосский Н.О. История русской философии. Пер. с англ. – М.: Советский писатель, 1991. – С. 340-344.
5. Гегель Г.В.Ф. Работы разных лет/ Сост., общая ред. А.А. Гулыги: В 2 т. - Т.2. - М.: Мысль, 1973. – С.205-213.
6. Дидро Д. Собр. соч.: В 10 т. — Т. 5. — С. 138.
7. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла; Казус Вагнер; Антихрист; Ессе Номо: Сборник / Пер. с нем.; Худ. обл. М.В. Драко. – М.: ООО «Попурри», 1997. – 544с.
8. Зеньковский В.В. История русской философии. – Харьков: Фолио; М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – (Серия «Антология мысли»). С.841-857.
9. Бердяев Н.А. Смысл истории. М.: Мысль. – 1990. – 175с.

Резюме. Доказывается необходимость комплексных мероприятий для того, чтобы оптимально задействовать консолидирующий потенциал эстетических ценностей, в частности, всемерно культивировать: духовное, насыщенное смыслом, возвышенное, классическое, элитарное искусство; национальные, отечественные, славянские, православные, христианские художественно-эстетические традиции.

Ключевые слова: эстетические ценности, консолидирующий потенциал, духовная развитость, антропологическое измерение общества, индивидуализация.

Summary. The article proves the necessity of complex measures to optimally involve consolidating potential of aesthetic values, in particular, multicultivated: spiritual, sensible, elevated, classic, elite art; national, native, Slavic, orthodox, Christian artistic-aesthetic traditions.

Keywords: aesthetic values, consolidating potential, spiritual developed, anthropological measuring of society, individualization.

УДК: 159.923.2:316.62

Н.В. КОРЧАКОВА

САМОПРЕЗЕНТАЦІЙНА СКЛАДОВА МОНОЛОГІЧНОГО ВИСТУПУ

Резюме. Стаття присвячена аналізу проблеми формування самопрезентаційних вмінь студентів в процесі вузівського навчання. Підкреслюється, що ефективна самопрезентаційна стратегія в ситуації публічного монологічного виступу: доповідь, іспит, виступ на семінарі та конференції, є важливою складовою професійної компетентності майбутнього педагога. В статті висвітлено причини зниження ефективності самоподачі а також шляхи їх корекції.

Ключеві слова: самопрезентація, самоподача, публічне «Я», монологічний виступ.

Постановка проблеми. Серед важливих ліній особистісного розвитку, які реалізуються у процесі вузівського навчання особливе місце належить становленню презентаційної компетентності молодій людині. Майбутній спеціаліст повинен бути готовим до широких соціальних контактів, володіти уміньми не лише налагоджувати взаємодії з оточуючими, але й успішно презентувати себе та свої особистісні програми. Ця система умінь має особливе значення для випускників педагогічних вузів. Соціальний працівник, психолог, вчитель ще у період вузівського навчання повинні готуватися до організації успішної поведінки у ситуаціях публічного характеру. На превеликий жаль, даний аспект професійної підготовки не виступав предметом самостійного аналізу у вітчизняній науковій літературі. У той же час практика вузівського навчання має значні потенційні можливості для розвитку самопрезентаційної стратегії.

Мета нашого повідомлення обговорити питання розвитку самопрезентаційної компетентності майбутніх педагогів у процесі вузівського навчання. Розпочинаючи аналіз необхідно зазначити, що самопрезентаційна складова педагогічної діяльності на даний час вивчена недостатньо. Є невелика кількість робіт, переважно зарубіжних авторів (А. Baumgardner, E. Jones та T. Pittman, M. Leary, B. Schlenker) у яких підкреслюється, що самоподача є важливим компонентом професійних видів діяльності суб'єкт-суб'єктного типу [6;7].

Самопрезентація – це особливий різновид соціальної поведінки особистості, який спрямований на формування враження про себе. Це стратегія певного керування увагою партнера. Як самостійний напрямок наукового аналізу, самопрезентація виділилася у 60-роках ХХ століття. В роботі І. Гофмана [2] запропоновано новий концептуальний підхід до аналізу міжособистісної взаємодії. Вперше зроблено спробу детально проаналізувати явище самопрезентації, пояснити його природу, сутність, значення, місце у міжособистісному процесі.

Навчальний процес насичений ситуаціями, що вимагають контролю за власною самоподачею: це робота перед аудиторією на семінарських заняттях, відповіді на іспитах, виступи на засіданнях наукових гуртків і проблемних груп, повідомлення на наукових семінарах та конференціях. Практика показує, що значна частина першокурсників відчувають дискомфорт у навчальних ситуаціях публічного типу. Як наслідок виникає прагнення відповідати з місця, звучать відмови здійснювати повідомлення перед аудиторією, простежується зниження якості виступу. Свідомо чи підсвідомо молода людина прагне уникнути презентаційного провалу, який є досить неприємним і болючим для людини. Публічні навчальні ситуації різноманітні. Вони різняться кількістю учасників взаємодії, характером зв'язків між суб'єктом презентації і партнерами, особливостями партнерів та ступенем їх авторитетності, рівнем інтелектуального і емоційного навантаження, характером очікувань суб'єкта. Різні наслідки матиме і презентаційний крах – від негативної іспитової оцінки до відчуття розгубленості, некомпетентності та загального невдоволення собою. Більшість публічних ситуацій передбачають виступи перед аудиторією, яка включає як рівних партнерів (студентів-однокурсників), так і викладачів.

Набуття позитивного самопрезентаційного досвіду є значущим не лише для ілюстрації рівня засвоєння матеріалу. Засвоєння цієї поведінкової стратегії напряму пов'язане з процесами особистісного становлення. Відчуття компетентності, самодостатності та ефективності є основою самоутвердження особистості [2;3;6]. Виховний компонент самопрезентації у навчальних ситуації посилюється також тим, що на відміну від інших життєвих ситуацій рівень успішності реалізації презентаційної стратегії отримує відповідне підтвердження. Якщо у інших ситуаціях ефективність самоподачі буде декодована шляхом вивчення позицій партнерів, то у даному випадку її наслідки будуть представлені значно чіткіше у вигляді педагогічних оцінок та схвальних відзивів аудиторії. Ця закономірність зумовлена тим, що більшість навчальних публічних ситуацій передбачають обов'язкове оцінювання з боку партнерів. Наявність цієї закономірності ще більше загострює увагу людини до власної презентаційної ефективності. Перша презентаційна заповідь - виглядати красиво, харизматично. Харизма передбачає впевнену, відкрито-емпатійну, переконливу самопрезентацію.

Загальновідомо, що важливим елементом самопрезентації є одяг. Спроби стимулювати діловий стиль одягу студентів у навчальних закладах не знаходить підтримки зі сторони молоді. Практика показує, що лише у окремих навчальних закладах чи у окремих їх структурах зберігається ця традиція. Тому детально не зупиняючись на обговоренні цих ідей зазначимо, що ознайомлення з цією лінією самопрезентації повинно здійснюватися у процесі навчальних занять, особливо посилюючись при підготовці студентів до проходження педагогічних та психологічних практик, наукових конференцій, олімпіад.

Центральним елементом поведінки людини у публічних ситуаціях є вербальний компонент [5]. Виступ перед аудиторією ставить особливі вимоги до мовленнєвої діяльності студента, його монологу. Як відомо, монолог - це процес цілеспрямованого повідомлення, свідомого впливу на людей засобами мови. Його теоретичні основи детально висвітлені у роботах О.М. Леонтьєва, І.А. Зимної, М.М. Смирнова. Монологічне мовлення є більш складним, ніж діалогічне. Воно активне та довільне, а отже його розвивальний компонент більш суттєвий. Виступ перед аудиторією вимагає від студента умінь говорити злито, суворо дотримуватися послідовності висловлювань, чітко і вдало аргументувати свої думки. Постійне рефлексування-запорука успішного виступу. Уміньми стежити за потоком своїх думок, довільно вибудовувати зміст висловлювань - необхідна умова ефективної самопрезентації.

Монолог не даремно називають мистецтвом самоподачі. Успіх значною мірою залежатиме від підготовки, яка полягає у попередньому відборі змісту, чіткому плануванні і відповідному словесному оформленні виступу. Практика показує, що студенти у процесі самостійної підготовки часто ігнорують тренування самоподачі. Як наслідок, навіть достатньо високий рівень засвоєння матеріалу не завжди забезпечує належний успіх і відповідно позитивне самосприйняття. Наші спостереження за поведінкою студентів у процесі монологічних виступів дозволяють виокремити сукупність причин, що знижують ефективність самопрезентації:

- відсутність контакту з аудиторією та правильності її оцінки. Студент заглиблюється у висвітлення матеріалу, не враховуючи рівень уваги, сприйняття і розуміння зі сторони слухачів. Як наслідок, його зусилля отримують більш низьку оцінку, а інформаційний вплив повідомлення буде менш суттєвим;
- заглиблення у власні переживання, яке не лише перешкоджає логічності висловлювань, але й руйнує презентаційну ефективність. Поведінка набуває рис розгубленості; невпевненості;
- невміння стимулювати роботу думок слухачів. За цих умов студент втрачає можливість впливати на сприйняття оточуючими його особистісних позицій, когнітивних можливостей. За цих умов він зможе певний час залишатися у центрі уваги, але на формування враження впливатимуть лише зовнішні складові "Я" образу (одяг, манера поведінки), що є недостатнім для ефективною самопрезентації;
- невміння стежити за власною мовленнєвою діяльністю. Відсутність контролю за темпом мови, емоційним фоном виступу, правильністю використання вербальних і невербальних засобів спілкування, дотримання звукової і граматичної правильності мови веде до втрати уваги слухачів і відповідно до погіршення як міжособистісної взаємодії, так і суб'єктивного самопочуття;
- попередній негативний презентаційний досвід, який породжує невпевненість у власних силах, страх публічних ситуацій, уникання виступів перед аудиторією. Як показують результати наших спостережень лише 12 відсотків студентів віддають перевагу відповідям на семінарських заняттях у режимі публічного презентаційного виступу. Решта обирають більш прості форми звіту – відповіді на питання з місця. За цих умов студент втрачає можливість вправління та набуття презентаційних умінь, що є надзвичайно важливим для професійної підготовки у педагогічних вищих навчальних закладах.

Для успішної реалізації презентаційних програм студенти повинні враховувати не лише змістові, але й структурні вимоги до публічних виступів. У структурі монологу прийнято виокремлювати три основні складові: зачин (вступ), основну частину і заключну. Кожна з них ставить різні вимоги до використання особистісних програм самоподачі та забезпечує для цього різні можливості. Вступна частина залежно від характеру виступу триває від 1 до 3-4 хвилин. Презентаційна ефективність починає простежуватися вже у перші 90 секунд виступу. Її успішність перш за все залежатиме від умінь адресувати інформації саме цій аудиторії. Загальну схему цього процесу можна подати у такому вигляді: збір, концентрація уваги слухачів, її спрямування у бажане русло, розподіл уваги слухачів між сприйняттям тексту і сприйняттям того, хто інформує. З точки зору функціонування когнітивних процесів, вплив на аудиторію можна подати у континуумній стратегії переходу ідей із зовнішніх у особистісно-інтеріоризовані. При цьому найбільш успішною буде переконуюча презентація. Саме доказовість та аргументованість висловлювань дозволяє студенту відчувати визнання і прийняття оточуючих. Виступи такого рівня сприятимуть формуванню сприятливого статусу у колі однолітків та визнання зі сторони викладачів.

Аналіз змістової частини зачину засвідчує, що його ефективність значною мірою залежить від умінь використовувати певні прийоми. У науковій літературі виокремлюють такі мовні прийоми як:

- ретроспективний огляд наукової проблеми;
- обґрунтування необхідності розглядати тему з позицій сьогодення, тобто чітко позначаючи її актуальність та своєчасність;
- пояснення основних дефініцій, що дозволить чітко визначити коло питань, які виносяться на обговорення;
- посилення на особливості теперішньої чи майбутньої діяльності слухачів, їх успіхи. У студентській аудиторії цей прийом дозволяє поєднати сьогодення і майбутню професійну діяльність. Показати вплив певних ідей на ефективність роботи з дітьми;
- виклад помилок, наявність односторонності у вирішенні проблеми, якій буде присвячене повідомлення;
- використання для встановлення контакту з аудиторією цитат, влучних висловів, зіставлень. Цей прийом підвищує емоційний фон сприйняття слухачами виступаючого, формує в їх очах враження ерудованості, компетентності і як наслідок - готовності до більш активної участі у сприйнятті того, хто виступає та сприймати його у позитивному ключі;
- виклад плану наступного виступу. Цей прийом не лише полегшує слухачам сприймання інформації та її засвоєння, але й створює враження про глибоку обізнаність того хто звітується, високий рівень його пізнавальних можливостей. Таким чином цей прийом впливатиме не лише на характер виконання навчального завдання, але й ефективність особистісної самопрезентації [1;4;8].

При викладі основної частини виступу успішність буде досягатися за умови змістовності повідомлення та його чіткості. Інформаційний монолог вимагає концентрації уваги на предметі висловлювання, врахуванні інтересів слухачів. При цьому озвучуючи перед аудиторією свою відповідь студент повинен забезпечувати присутнім не лише можливість чути і сприймати інформацію, але й спілкуватися з ним, бачити його, відчувати особистісний смисл інформації. У цьому контексті самопрезентаційні технології співзвучні із загальними стратегіями ефективності монологічного виступу. Як зазначається в науковій літературі монолог буде

ефективно сприйматися при дотриманні трьох умов [1;8]. По-перше, слухачі повинні відчувати особистісний зміст інформації, що є можливим лише за умови розуміння її доцільності та корисності. Другою психологічною умовою виникнення інтересу слухачів є усвідомлення аудиторією новизни матеріалу. Третьою психологічною умовою, яка сприяє увазі до виступу є стимулювання роботи думки слухача.

Заключна частина виступу теж має важливий презентаційний потенціал. Можна посперечатися на так званий "закон рамки" який засвідчує важливу закономірність – найкраще запам'ятовується те, що сказано на початку та у кінці виступу [4]. Заключна частина повинна бути виграною для виступаючого. Існує багато прийомів, які можуть забезпечити презентаційний успіх. Як зазначається в наукових джерелах до найчастіше вживаних прийомів закінчення монологу можна віднести: виокремлення основної думки виступу у вигляді тези; підведення підсумків у вигляді висновків, що випливають із виступу; виокремлення проблемних та перспективних шляхів вирішення питання; апелювання до слухачів; позначення особистісного ставлення до змісту матеріалу; використання дотепних висловлювань. Оцінка цих прийомів з точки зору презентаційного потенціалу дає підставу акцентувати на трьох останніх позиціях. Саме їх використання посилює увагу слухачів не лише до проблеми але й до особистості того, хто говорить.

Висновки. Підсумовуючи обговорення задекларованої теми, зазначимо, що розвиток стратегій і тактик самопрезентації є важливим аспектом професійної підготовки фахівців у сфері психолого-педагогічної діяльності. Здатність керувати публічним Я-образом, стежити за ефективністю самоподачі, здійснювати саморегуляцію соціальної поведінки є важливою передумовою успішності як у навчальній, так і у майбутній професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бороздина Г.В. Психология делового общения: Учебное пособ. – 2-е. – М.: ИНФРА, 2001. – 295 с.
2. Гофман И. Представление себя другим в повседневной жизни. – М.: Канон-пресс, 2000. – 302 с.
3. Дьяченко И.С. Демонстрируемые и скрывающиеся качества в системе личности: на примере студентов вуза: Дисс...канд. психол. наук:19.00.07. – М.,1995. – 250 с.
4. Жуков Ю.М. Эффективность делового общения. – М.:Знание,1988. – 64с.
5. Зимачева Е.М. Способы вербальной презентации образа "Я" и самоотношения субъекта: Автореф. дисс... канд. психол наук 19.00.01 /МГУ им. Ломоносова. – М.,1997. – 16 с.
6. Корчакова Н.В. Психологічні особливості особистісної само презентації в молодшому шкільному віці: Автореф. дисс... канд. психол наук 19.00.07 /Лвано-Франківськ, 2004. - 20 с.
7. Крижанская Ю.С., Третьяков В.П. Грамматика общения. – 2-е изд. – М.: Смысл, 1999 – 279 с.
8. Таранов П.С. Искусство риторики: Универсальное пособие для умения говорить красиво и убедительно. – Симферополь, 2001. – 576 с.

Резюме. В статье рассматривается вопрос формирования самопрезентационной компетентности студентов в процессе обучения в вузе. Подчеркивается, что эффективная стратегия подачи желаемого образа «Я» в ситуации публичного монологического выступления - доклад, выступление на семинаре, экзамене, конференции – составляет важный компонент профессиональной компетентности будущего педагога. В статье проанализированы причины снижения эффективности самоподачи а также пути их коррекции.

Ключевые слова: самопрезентация, самоподача, публичное «Я», монологическое выступление.

Summary. In the article the question of formation of students' self-presentation competence in the process of education is viewed. Effective self-presentation strategy in a situation of public monologue performance - the report, participation in a seminar, examination, conferences - is the important component of professional competence of the future teacher. The reasons of decrease in efficiency of self-presentation and a way of their correction are analysed in the article.

Key words: self-presentation, self-submission, public "Self", monologic performance.

УДК: 37.034

О.І.КОСАРЕВА

ВПЛИВ ПОДРУЖНИХ СТОСУНКІВ НА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ

Резюме. В даній статті викладений теоретичний аналіз впливу подружніх стосунків на особистісний розвиток дитини. Акцент зроблений на психологічних проблемах батьків, що лежать в основі негармонійного виховання.

Ключові слова: подружні стосунки, батьківсько-дитячі взаємини, особистісний розвиток дитини.

Постановка проблеми. Сім'я може бути як могутнім фактором розвитку і емоційно-психологічної підтримки особистості, так і джерелом психічної травми людини і пов'язаними з нею різноманітними особистісними розладами.

З М І С Т

<i>Від редакції</i>	3
Ямницький В.М., Литвиненко С.А. Життєві перспективи особистості в контексті психології життєтворчості.....	4
Петренко О.Б. Гендерні відмінності формування життєвих перспектив у старшокласників.....	6
Корнієнко О.В. Індивідуально-психологічні особливості психосоматичного здоров'я студентів-юнаків.....	10
Безкоровайна О.В. Особистісне самоствердження у контексті професійного вдосконалення і життєвих перспектив у ранньому юнацькому віці.....	15
Артемова О.І. Професійне становлення і розвиток креативної особистості майбутнього педагога.....	19
Безлюдна В.І., Осьмак Л.П. Динамічні аспекти життєвої перспективи особистості у період переходу від підліткового до раннього юнацького віку.....	22
Блинова О.Є. Гендерні аспекти психологічного здоров'я.....	25
Бордюк В.М., Бабак К. Ціннісно-сміслова природа самовизначення старшокласника.....	28
Вакарєв Є.С. Психологические особенности гендерной интерпретации парфюмерных запахов.....	31
Воробйов А.М. Концептуальні основи формування соціально активної особистості майбутніх вчителів у розвиваючому виховному просторі педагогічного університету.....	36
Галецька І.І., Пендюр А.В. Психологічні чинники професійної ідентифікації студентської молоді.....	39
Главінська О.Д. Життєві цінності особистості.....	43
Демчук О.О. Соціально-психологічна компетентність особистості та її психологічні прояви.....	46
Дружиніна І.А. Феномен ідентичності та ідентифікації в руслі сучасних психологічних досліджень.....	48
Димченко Н.С. Розвиток особистості менеджера як психологічна проблема.....	52
Долгих А.А. Неусвідомлена релігійність особистості як психологічний феномен.....	55
Завгородня О.В. Питання ціннісного становлення художньо обдарованої особистості.....	58
Завгородня О.В., Курганська Л.О. До проблеми збереження психологічного здоров'я дитини.....	64
Ісасва Є.С. Вплив хвороби на становлення життєвих перспектив особистості.....	70
Івашкевич Е.З. Методологічні засади підготовки практичних психологів у вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації.....	73
Камінська О.В. Психологічний аналіз феномену самоставлення в юнацькому середовищі.....	78
Кардаш Г.М. Моральне вдосконалення студентської молоді у контексті життєвих перспектив.....	83
Кашпур Ю.М. Наукова інтерпретація узагальнених гендерних та сексуальних стереотипів: їх вплив на розвиток фізичного образу „Я” підлітка.....	86
Кобильнік Л.М. Динаміка особливостей самоактуалізації особистості майбутніх психологів і педагогів.....	89
Ковалевич В.В. Психосоціальний розвиток особистості: формування життєвих перспектив у контексті естетичних цінностей.....	94
Корчакова Н.В. Самопрезентаційна складова монологічного виступу.....	97
Косарєва О.І. Вплив подружніх стосунків на особистісний розвиток дитини.....	100
Кириченко Н.А. Переживання буденності як елементарна форма життєтворчості особистості в юнацькому віці.....	103
Кравчук М.М. Формування особистісного цілепокладання, як елемента життєвої перспективи підлітків з девіантною поведінкою.....	109
Мазяр В.М. Особливості розвитку мислення школярів на уроках світової літератури.....	113
Марковець Г.В. Критерії транспективної діагностики особистісного зростання і соціальної спроможності сучасної людини у розумінні практичних психологів.....	116
Марковець Л.М. Динаміка моральних цінностей майбутніх психологів як показник їх особистісного зростання у процесі професійного становлення.....	120
Матейко-Калиній Н.М. Особливості емоційного реагування на життєві ситуації у дітей, які мешкають в зоні посиленого радіоекологічного контролю.....	127
Мешко Г.М., Мешко О.І. Формування компетентності здоров'я збереження майбутніх учителів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін.....	130
Михальчук Н.О. Культурологічно орієнтоване навчання студентів іноземної мови.....	133
Назарець Л.М. Пізнавальний інтерес як складова самосвідомості підлітків.....	138
Ніколайчук Г.І. Загальні моделі породження вислову у структурі мовленнєвої діяльності.....	141
Ніколайчук І.О. Проблема авторських новотворів у парадигмі породження та сприймання вислову.....	146
Оселедько О.О. Цілепокладання як чинник професійно-особистісного зростання майбутніх практичних психологів на етапі вузівської підготовки.....	151
Островська О.І. Професійний діагноз як складова багатоосового психологічного діагнозу при параноїдній шизофренії.....	154
Осьмак Л.П. Психологічні особливості життєвої перспективи вагітних жінок.....	157
Павелків В.Р. Теоретичний аналіз головних підходів до дослідження агресії та агресивної поведінки.....	161
Панасюк М.М. Шляхи пониження рівня навчального стресу в студентів.....	166
Пісоцький О.П. Тренінг базових когнітивних стилів майбутніх психологів як чинник їх професійного	

самовдосконалення.....	169
Поліщук Н.В., Панченко М.С., Панченко І.М., Мосісвич О.С. Загроза духовного зубожіння молоді.....	173
Попчук О.В. Професійна культура менеджера: проблеми та перспективи формування.....	176
Потапчук Т.В. Підготовка студентів до роботи з хоромим колективом.....	179
Прокоф'єва О.О. Вплив неконструктивних настанов на готовність до особистісного зростання майбутніх педагогів.....	182
Розова Т.М. Професійна спрямованість як умова розвитку комунікативних здібностей у майбутніх психологів.....	188
Романюк В.Л. Біоетичні аспекти онтогенезу особистості.....	193
Рудюк О.В. „Реконструкція” суб'єктивного психологічного простору безробітних методом багатомірного шкалювання.....	196
Рудь Г.В. Особливості емоційного забарвлення ментальних карт життя старшокласників та студентів.....	199
Савуляк В.О. Формування образу майбутньої професійної діяльності як детермінанта особистісного розвитку.....	206
Сеньовська Н.Л. Саморегуляція як засіб професійного всамодосконалення вчителя.....	209
Сеньчук О.В. Прояви психологічних труднощів студентів у процесі вивчення іноземної мови та шляхи їх подолання.....	212
Скляр П.П. Формування управлінської культури інженера як ймовірна складова трансформації його професійної підготовки.....	215
Смалько М.Ф. Поняття „норма” у розумінні музичної обдарованості.....	219
Співак В.І., Гаврилов О.В. Особливості консультування старших школярів з питань самовизначення, вибору професії та життєвих планів.....	222
Сторож О.В. Теоретичний аналіз життєвого шляху особистості за регулятивно-детерміністською концепцією.....	225
Сулжук А.Ф. Професійний особистісно-орієнтований підхід у підготовці конкурентоспроможного фахівця.....	229
Турецька Х.І. Аналіз підходів до розуміння ідентичності у психологічній науці.....	232
Уличний І.Л. Особливості реалізації профорієнтаційного проекту у навчально-виховному процесі школи.....	236
Ульяновська Л.П. Використання активних методів навчання у підготовці майбутніх хормейстерів.....	241
Фалько Н.М., Вовчак Н.А. Використання соціально-психологічного тренінгу у роботі практичного психолога з акцентуйованими підлітками.....	244
Хупавцева Н.О. Формування комунікативних умінь педагога.....	247
Чорнописка О.П. Динаміка ставлення чоловіків та жінок до дошлюбних та позашлюбних сексуальних стосунків у США, СРСР, Росії, Україні, Німеччині у другій половині 20 ст.....	251
Юрченко В.М., Волощук О.О. Професійний стрес як негативний фактор вдосконалення педагогічної діяльності.....	254
Юрченко В.М., Грищук М.М. Вікові кризи у дітей та підлітків у контексті формування їх до невротичних станів та життєвих перспектив.....	257
Ягьяєва С.В. Професійна само ідентифікація майбутніх психологів як форма вияву особистісного зростання.....	261
Яцюрик А.О. Розвиток суб'єктності особистості в процесі читання художньої літератури.....	264
Відомості про авторів.....	270

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 37

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Воробйов А.М.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 02.04.2007 р. Підписано до друку 9.04.2007 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Обл. вид. арк. 29,57. Замовлення № 25/1 Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 37. — Рівне: РДГУ, 2007. — 274 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психосоціального розвитку особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20